

ตราบาปนักโทษยาเสพติด

Imprisonment Labelling

พรรณมณฑา ศรีนวนนิต¹

10.14456/jrgbsrangsit.2018.33

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ตราบาปนักโทษยาเสพติด มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ (1) สร้างองค์ความรู้ปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมที่มีต่อนักโทษยาเสพติด (หลังพ้นโทษ) ที่ถูกตีตราบาป (2) ศึกษา หาวิธีการ ถอดถอนคำว่า “ตราบาปนักโทษยาเสพติด” (หลังพ้นโทษ) และ (3) เพื่อให้สังคมเปิดกว้างทัศนคติในการยอมรับนักโทษยาเสพติดหลังพ้นโทษกลับคืนสู่สังคม โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษา เอกสาร และเก็บข้อมูลภาคสนาม ทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักกฎหมาย กลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักโทษยาเสพติด เช่น ศาล อัยการ กรมราชทัณฑ์ กลุ่มสาธารณสุข คือ แพทย์พยาบาล นักจิตเวช รวมทั้งชุมชน และองค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับด้านยาเสพติดในระดับประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า ยาเสพติด เป็นเรื่องของความเข้าใจ ทุกฝ่ายต้องทบทวนและไตร่ตรองบนพื้นฐานของข้อมูลข้อเท็จจริง หากไม่สามารถทำให้สังคมเข้าใจได้ ต่อให้เปลี่ยนแปลงกฎหมาย ต่อให้เปลี่ยนรัฐบาลใหม่ก็ชุดทุกอย่างก็จะกลับไปเป็นเหมือนเดิม ผลของการมีกฎหมายที่ลงโทษหนัก ทำให้การเข้าถึงยาเสพติดได้ยากขึ้น มูลค่าของมันก็เพิ่มขึ้นอีก การถอดถอนกระบวนการทัศนคติออกเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติ ที่เข้าใจ เข้าถึง ปฏิบัติจริงในเรื่องของกระบวนการปฏิบัติขั้นตอนการจับกุม นั้น ต้องเน้นย้ำ คำนี้ถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน การไม่เปิดเผยข้อมูลบันทึกในบัญชีอาชญากรรมว่าเป็นอาชญากร ให้สอดคล้องกับการปรับแผนนโยบายให้ผู้เสพเป็นผู้ป่วย แก้ปัญหาตราบาป นักโทษยาเสพติด

คำสำคัญ: ตราบาป, นักโทษ, ยาเสพติด

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาปรัชญาควชิบัณฑิต ผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

Abstract

This research aimed to (1). Create a knowledge society to change the attitude of society to prisoners of drugs (after the penalty) that were hit by the stigma. (2) Find out how to remove the word "stigmatize drug addicts" (after the penalty). (3) To open the society to the attitude of accepting prisoners of narcotic drugs after the return to society. Use qualitative research methodology by document and field data collection. Both observations In-depth interview. The sample used in this research. Composed of academic groups Lawyers group Group directly related to drug addicts. For example, the Attorney General's Court, the Department of Corrections, the Public Health Department, is a doctor, nurse, psychiatrist, and community-based organization working in the field of narcotics at the national level in Thailand.

The resulted showed that: Drug is a matter of understanding. All parties must review and ponder on the basis of factual information. If not, let the society understand. We will amend the law, change the government. Everything else is going to be the same. The effect of harsh laws also results in more difficult access to drugs, the value of the drug was further increased. The removal of the paradigm of thought into the practical process of access to action in the realm of the procedural process of arrest must emphasize human rights. Non-disclosure Recorded in crime accounts as criminals. In line with the policy reform, the drug addicts are guilty of drug addiction.

Keywords: Labelling, Imprisonment, Drugs

1. บทนำ

ผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยเดิม นั้น ถูกถือว่าเป็นอาชญากรเมื่อถูกจับกุมจะถูกดำเนิน คดีอาญาในกรณี ศาลพิพากษาลงโทษก็เข้าสู่ระบบเรือนจำ ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งให้ถือว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วย จำต้องเข้าสู่กระบวนการแก้ไขและฟื้นฟูสมรรถภาพ แทนการลงโทษทางอาญา แต่เนื่องจากจำกัดด้วย สถานที่ฟื้นฟู จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 จึงได้มีการตรา พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ขึ้นแทนกฎหมายฉบับเดิม โดยกำหนดให้ผู้กระทำผิด เฉพาะข้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรง เช่น ข้อหาเสพยาเสพติด ข้อหาเสพและมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด จำนวนเล็กน้อย ข้อหาเสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดจำนวนเล็กน้อย หรือข้อหาเสพและ จำหน่าย ซึ่งยาเสพติดจำนวนเล็กน้อย และต้องไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ให้ศาลมี คำสั่งส่งตัวผู้ต้องหา นั้น ไปเข้ากระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งเป็นระบบบังคับบำบัด เพื่อให้การบำบัดและฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามความเหมาะสมของผู้ติดยาเสพติดและให้ กลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ แต่หากการฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จพนักงานสอบสวนก็จะนำตัวผู้ต้องหากลับไปสอบสวนและส่งพนักงานอัยการ ฟ้องคดีต่อศาลเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาปกติต่อไป อย่างไรก็ตามการดำเนินการตามพระราชบัญญัติ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ยังมีปัญหาอีกบางประการ เช่น ปัญหาการกำหนดลักษณะของผู้ติดยาเสพติด ที่ จะถูกส่งตัวไปรับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดถูกส่งตัวเข้าสู่ กระบวนการบำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพซ้ำหลายครั้ง การกำหนดระยะเวลาของการบำบัดและฟื้นฟู สมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด และการรายงานผลของการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สำหรับผู้วิจัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบำบัดและ ฟื้นฟูว่าไม่น่ารวมอยู่การกิจเดียวกัน ซึ่งการบำบัดและการฟื้นฟูนั้นควรจะแยกออกจากกันเนื่องจากการบำบัดหมายถึง การรักษาผู้ที่มีอาการป่วย ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกายเป็นผู้อนุรักษ์ แต่การฟื้นฟู สภาพร่างกายและจิตใจ ควร ต้องเป็นผู้ที่ชำนาญการด้านการพัฒนาสภาพจิตใจและสภาพร่างกายให้พร้อมต่อการพัฒนาตนเองเพื่อออกไปต่อสู้กับ ปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิตต่อไปในสังคม

สิ่งที่เป็นปัญหาก่อผลกระทบหลัก เริ่มด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยส่วนมากไม่ได้รับความไว้วางใจ จากสังคม อาทิ การจ้างงาน สาเหตุจากการตัดสินใจจากความรู้สึก การได้รับข้อมูลข่าวสาร ปรากฏการณ์ทางสื่อต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทางสังคมออนไลน์ ที่ออกมาในรูปแบบที่น่ากลัว น่ารังเกียจ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่ว่าจะ เป็นผู้เสพ ผู้เสพยาและผู้ค้า ก็ถือว่าเป็นบุคคลอันตรายต่อสังคม เพราะมองว่า การควบคุมพฤติกรรม ทางด้านอารมณ์ นั้นไม่มั่นคงที่มีผลสืบเนื่องจากฤทธิ์ยา เป็นต้น ทำให้ขาดรายได้ ไม่มีงานทำ กลายเป็นบุคคลอันตราย สังคมไม่ ยอมรับ นั่นก็เป็นบทลงโทษทางสังคมซึ่งก่อก่อเกิดจากผลการลงโทษทางด้านกฎหมาย ซึ่งกระบวนการลงโทษทาง กฎหมาย และการลงโทษต่อสังคม มีผลต่อกระบวนการต่อสู้เพื่อการดำรงอยู่ ไปในทิศทาง ข้อกำหนด การปราบปราม จัดการกระทำต่อวิถีชีวิตคนคุกในคดียาเสพติด จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวตน การแสวงหาพื้นที่ชีวิต เพื่อการดำรงอยู่ หรือการผลิตซ้ำกับการกระทำที่ถูกลงโทษทั้งทางด้านกฎหมายและสังคม แต่การใช้กฎหมายบังคับ หรือลงโทษผู้กระทำความผิด มิได้ก่อให้เกิดการลด หรือ หมดไปจากปัญหายาเสพติด ตรงกันข้าม กลับเพิ่มจำนวน มากขึ้น ยิ่งปราบปรามเท่าไร ก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณของภาครัฐ ซึ่งบ่งบอกถึงความล้มเหลวด้าน การปราบปราม โดยอาศัยกฎหมายเป็นการตัดสินใจ ผู้ที่นั้นเป็นผู้กระทำความผิด ได้รับการลงโทษตามกฎหมายควรจะ เพียงพอต่อผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด แล้ว แต่บทลงโทษทางสังคมได้มีการผลิตซ้ำการกระทำใช้ชีวิตหลังถูกจอง จำ กลายเป็นคนจู้จุก ขี้ดราม่า คนดื้อยา คนค้ายา เป็น ตรายาบ ตรายิ่ง ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยจึงขอใช้คำว่า “ตรา

บาปนักโทษยาเสพติด (หลังพ้นโทษ)” คำว่า ทราบาบ กลายเป็นวาทกรรมที่ถูกสร้าง และให้เข้าใจว่า นักโทษพ้นคุก คดียาเสพติดกลุ่มนี้ ไม่สมควรที่จะอยู่ร่วมในสังคมอีกต่อไป

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสงสัย และสนใจ เกี่ยวกับสาเหตุพฤติกรรม หรือ การกระทำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักโทษพ้นคุกคดียาเสพติด ที่พ้นโทษแล้ว นั้น มีชีวิตดำรงอยู่อย่างไร มีการผลิตซ้ำการกระทำความคิด กลับเข้าสู่พื้นที่ยาเสพติด (เดิม) ได้อย่างไร ปัญหานโยบายที่ปราบปรามจากหน่วยงานภาครัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อ ยิ่งทวีความรุนแรง หรือการแพร่กระจายเครือข่ายกระบวนการยาเสพติดมากขึ้น และที่น่าสนใจมากขึ้น คือหากผู้กระทำความผิด จะโดยเจตนา หรือไม่เจตนา จะด้วยเหตุผล หรือสถานการณ์ อื่นๆ บีบบังคับ หรือจะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือ โดนหลอกให้กระทำผิด เป็นต้น ถูกดำเนินคดี พิพากษาเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว และได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด หลังจากพ้นโทษแล้ว กลับมาใช้ชีวิตนอกรั้วเรือนจำ เรือนต้องโทษ หรือ คุก ด้วยการต่อสู้ เพื่อให้สังคมยอมรับ จะมีบ้างไหมที่จะได้รับโอกาส หรือสังคมพร้อมที่จะให้โอกาส กับบุคคลเหล่านี้ (คนหลังคุก/นักโทษพ้นคุกคดียาเสพติด) เพื่อให้ดำรงชีวิต ทำงานหารายได้ เปิดพื้นที่ในการดำรงอยู่ใหม่ โดยไม่ต้องไปวนเวียน ย้อนกลับเข้าสู่พื้นที่การดำรงอยู่เดิม (พื้นที่ยาเสพติด) การใช้ชีวิตและการดำรงอยู่โดยที่สังคมยอมรับ ไม่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคนขี้ยา คนขี้คุก ขี้ตาราง อีกต่อไป และสามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติเหมือนบุคคลทั่วไป

การลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติดโดยปกติมักเข้าใจกันว่า เป็นการลดประวัตินิติอาชญากรรม สำหรับความคิดในคดีการมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อใช้เป็นการส่วนตัว พร้อมกับการวางข้อกำหนดทางเลือกของมาตรการลงโทษทางแพ่ง (civil penalties) เช่น โทษปรับหรือโทษทางปกครอง (administrative sanctions) หรือไม่มีการลงโทษเลย (Hughes, C. & Stevens, A., 2010, pp. 999-1022) ถึงแม้ว่าบางรัฐบาลเริ่มใช้วิธีการนี้ไปแล้ว แต่มีเพียงไม่กี่รัฐบาลเท่านั้นที่สามารถดำเนินนโยบายซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ในทางบวกสำหรับบุคคลซึ่งเสพยาเสพติด และสังคมโดยรวมทั้งหมด ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลเหล่านี้ โดยปกติจะใช้วิธีการลงโทษประชาชนด้วยมาตรการลงโทษทางแพ่ง แต่วิธีการนี้ยังไม่เพียงพอ การคำนวณหลักการของการมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และหลักนิติธรรมอย่าง มั่นคงได้นั้นจำเป็นต้องไม่มีการลงโทษด้วยวิธีใดๆ ทั้งสิ้นสำหรับความคิดในการมียาเสพติดไว้ในครอบครอง ระดับล่าง และ/หรือ การเสพ (Shazly, F. & Tinasti, K., 2016, pp. 172-177) นอกเหนือจากการลดทอนความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติดของการมียาเสพติดไว้ในครอบครองสำหรับการใช้เป็นการส่วนตัวแล้ว รัฐบาลต่างๆ ยังต้องใช้ทางเลือกแทนการลงโทษ สำหรับผู้เกี่ยวข้องในการค้ายาเสพติดระดับล่างจำนวนมาก รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจำหน่ายยาเสพติดทางสังคม ผู้ขนยาเสพติด และผู้เพาะปลูกพืชผิดกฎหมาย บุคคลเหล่านี้ มีจำนวนมากเข้าร่วมในการค้าโดยไม่ได้ใช้ความรุนแรง และอาจกระทำไปเพื่อลดการถูกกีดกันทางสังคม เศรษฐกิจอย่างเลวร้าย การลงโทษกลุ่มคนเหล่านี้ เป็นสิ่งไม่ยุติธรรมและยังเป็นการทำให้พวกเขามีความหมั่นหม่มมากยิ่งขึ้น การยุติการกำหนดให้ผู้เสพยาเสพติดเป็นอาชญากรอย่างถาวรและการจัดการกับผู้เกี่ยวข้องระดับล่างให้เป็นไปตามสัดส่วนของความคิดควรได้รับการพิจารณาว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งในการควบคุมตลาดยาเสพติดผ่านการควบคุมที่มีเหตุผล และเมื่อนั้นความเสียหายทางสังคมอันเกิดจากกฎหมายห้ามสิ่งเสพติดจะลดน้อยลงได้อย่างเหมาะสม การเสพยาเสพติดเป็นและจะยังคงเป็นสภาพเป็นจริงในสังคมของเราทั้งหมด เป็นเวลานานมากแล้วที่รัฐบาลต่างๆ ทำสงครามกับตลาดยาเสพติด และผู้เสพยาเสพติดอย่างผิดทิศทางโดยการลงโทษอย่างไม่ได้สัดส่วน ไม่ยุติธรรม และไม่มีความจำเป็นโดยสิ้นเชิง หลักฐานของการที่กฎหมายยาเสพติดใช้มาตรการลงโทษซึ่งอันตรายนั้นไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ รัฐบาลต่างๆ ไม่สามารถ ละเลยความจำเป็นที่ต้องมีวิธีการใหม่นี้ได้อีกต่อไป

กลุ่มผู้ใช้จ่ายที่เข้ารับการรักษา เป็นทั้งคนกลุ่มใหม่ และคนกลุ่มเดิมที่เคยได้รับการบำบัดแล้ว แต่เมื่อออกไปใช้ชีวิตในสังคมแล้ว สุดท้ายก็ยังหันกลับมาในกระบวนการยาเสพติดอีกครั้ง รวมทั้งสมาชิกใหม่ที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ยาเสพติด ปัญหาของการใช้จ่ายยาเสพติด จึงยังคงเป็นปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไขให้ตรงจุด นอกเหนือจากรัฐบาลวางมาตรการปราบปรามอย่างเข้มงวด ให้อุตสาหกรรมอย่างรุนแรง ตามกฎหมายแล้วก็ตาม สิ่งที่เป็นผลกระทบอย่างมากสำหรับรัฐบาล คือ งบประมาณที่ใช้สำหรับการปราบปรามยาเสพติด บุคลากรภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องช่วยกัน แก้ไข รมณรงค์ ปราบปราม อย่างมาก แทนที่จะให้บุคลากรภาครัฐ และ นโยบายภาครัฐมุ่งในการพัฒนาประเทศชาติด้านการศึกษา ด้านความยากจน ด้านปัญหาภัยธรรมชาติ แต่กลับต้องระดมทั้งทุนและบุคลากรเจ้าหน้าที่ของรัฐ แก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อมุ่งหวังให้กระบวนการยาเสพติดได้หมดไปจากสังคมไทย แต่ในความเป็นจริง รัฐบาลได้ใช้งบประมาณอย่างมหาศาลในการแก้ไขปัญหาเพื่อล้มล้าง ขจัดให้สิ้นซาก ยังคงดำเนินการอยู่ ณ. ปัจจุบัน และมีได้มีสัญญาณที่จะทำให้ขบวนการด้านยาเสพติดนั้นลดลง ตามสถิติ ผู้กระทำความผิด และต้องโทษในคดียาเสพติด มีผลทวีมากขึ้น และ แพร่กระจายอย่างรวดเร็วขึ้นทุกปี เพราะโลกที่ปลอดยาเสพติด (Drug Free World) นั้นไม่มีอยู่จริง (Hart., C. หนังสือแปล, 2560) และงบประมาณที่ใช้จ่ายของภาครัฐ นั้น ได้มาจากภาษีของประชาชนที่มีรายได้โดยคำนวณจากฐานภาษีตามกฎหมายนำส่งเงินให้กับรัฐ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ตราพานักโทษยาเสพติด” ในครั้งนี้ จะเป็นการนำเสนออธิบาย ถึงสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ของนักโทษยาเสพติด ซึ่งการอธิบาย นี้ จำเป็นต้องอาศัยบริบท และทฤษฎีที่นำมาใช้ก็จะต้องมีความหลากหลายเช่นเดียวกับบริบท การนักโทษยาเสพติดมีจำนวนมากที่ต้องโทษ นอกจากจะทำให้ประเทศมีภาระงบประมาณค่าใช้จ่ายประจำปี เป็นจำนวนมากและยังเป็นการลดกำลังแรงงาน (Labor force) และกำลังการผลิต (productive force) ในตลาดแรงงานและเสียค่าต้นทุน ค่าเสียโอกาสจากการทำงาน เสียเวลาให้กับชีวิตที่ต้องอยู่ในคุกในตาราง และ โอกาสในการตั้งต้นชีวิตใหม่หลังการพ้นโทษ ส่งผลให้ต้องไปก่ออาชญากรรมซ้ำอีก นอกจากนั้นในภาพรวมรัฐบาลต้องนำทรัพยากรของสาธารณะมาใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมายเป็นจำนวนเงินที่ค่อนข้างสูง ในแต่ละปีงานป้องกันและปราบปราม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ดำรวจ อัยการ ศาล กรมราชทัณฑ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และงานบำบัด งานเหล่านี้ ส่วนแล้วแต่ เป็นต้นทุนที่ภาครัฐต้องลงทุนซ้ำแล้วซ้ำเล่า เช่นต้นทุนในการก่อสร้าง การบริหารจัดการและต้นทุนในการบำรุงรักษาเรือนจำ ค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นต้น ความเสมอภาค และโครงสร้างทางสังคมทางสังคมที่ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

ในฐานะที่เป็นผู้วิจัยเป็นประชาชนพลเมืองคนหนึ่ง จึงได้ตั้งข้อสงสัยว่า ถ้าหากใช้งบประมาณ ยิ่งปราบปราม ยิ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้น ยิ่งระบาด เหมือนเชื้อไวรัส แล้ว จะมีวิธีการอื่นใดหรือไม่ ที่จะช่วยลดงบประมาณในการปราบปราม หรือการนำงบประมาณของรัฐ ไปใช้ในด้านอื่น เช่น ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านการพัฒนาสาธารณสุขโลก ด้านการพัฒนางานวิจัย หรือ ด้านอื่นๆ ที่จะเป็ประโยชน์ต่อประเทศชาติ ซึ่งผู้วิจัย ได้อ่านบทความกฎหมายยาเสพติดและบทลงโทษ เข้าร่วมสัมมนาเชิงวิชาการและหนังสือเกี่ยวกับยาเสพติด อันตราย ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ ผลกระทบทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสาธารณสุข ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ได้ให้ความรู้ การวิเคราะห์ มุมมอง สถิติ เชิงประจักษ์ ด้านกฎหมาย พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น ซึ่งส่วนแล้วแต่เป็นการส่งเสริม การให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจ เปิดโอกาสให้คนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แต่สุดท้ายก็ยังไม่สามารถเข้าไปแก้ปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด

ในสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น บางท่านอาจมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย หรือสมควรที่ต้องได้รับโทษ แต่หากมองในภาพรวมหรือผลกระทบต่อประเทศชาติ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง ที่ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขจากสังคม หรือผู้อำนาจบริหารบ้านเมือง เพื่อควร ได้เปิดพื้นที่ ให้คนกลุ่มนี้สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ ผู้วิจัยยังมีความเห็นว่า ขบวนการลงโทษทางสังคมที่จะกระทำต่อคนพ้นโทษยาเสพติด จะส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนกลุ่มนี้หรือไม่ ? อย่างไร ? พวกเขาเหล่านั้นจะดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางการลงโทษทางสังคม หรือ กระบวนการลงโทษทางสังคม จะทำให้เขาย้อนกลับไปสู่วังวนของการเป็นนักโทษยาเสพติด จนมีอาจสร้างชีวิตที่มีคุณค่าได้

2. คำถามในการวิจัย

1. ทำไม สังคม จึงไม่ยอมรับนักโทษยาเสพติดหลังพ้นโทษ
2. ทำอย่างไร จึงจะสามารถลดอคติตราบาปนักโทษยาเสพติดหลังพ้นโทษ

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างองค์ความรู้ปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมที่มีต่อนักโทษยาเสพติด (หลังพ้นโทษ) ที่ถูกตีตราบาป
2. เพื่อศึกษา หาวิธีการ ลดอคติ คำว่า “ตราบาปนักโทษยาเสพติด” (หลังพ้นโทษ)
3. เพื่อให้สังคมเปิดกว้างทัศนคติในการยอมรับนักโทษยาเสพติดหลังพ้นโทษกลับคืนสู่สังคม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษา เอกสาร และเก็บข้อมูลภาคสนาม ทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสัมภาษณ์แบบ ไม่มีโครงสร้างหรือกึ่งมีโครงสร้าง โดยการดำเนินการวิจัยเบื้องต้นนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจากฐานข้อมูลทั่วไป เช่น งานวิจัย ตำราวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความ สื่อสารสนเทศ เป็นต้น เพื่อรวบรวมจัดทำฐานข้อมูล สำรวจตรวจสอบองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ทำการวิจัย โดยการเข้าไปสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบบเจาะจงที่ผู้วิจัยได้ คัดเลือกไว้ ว่าสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรที่จะใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้ ประกอบด้วยกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักกฎหมาย กลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักโทษยาเสพติด ประกอบด้วย ศาล อัยการ กรมราชทัณฑ์ กลุ่มสาธารณสุข คือ แพทย์ พยาบาล นักจิตเวช รวมทั้งชุมชน และองค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับด้านยาเสพติดในระดับประเทศของไทย เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยใช้ทั้งวิธีการสังเกต และการสัมภาษณ์ โดยใช้แนวคำถาม

5. ผลการวิจัย

5.1 การสร้างองค์ความรู้ปรับเปลี่ยนทัศนคติของสังคมที่มีต่อนักโทษยาเสพติด (หลังพ้นโทษ) ที่ถูกตีตราบาป เพราะเราถูกบอกให้รู้ว่า ยาเสพติด และ คนเสพยาเสพติด “ไม่ดี/ชั่วร้าย” เราจึงปฏิเสธ ตีตรา เลือกปฏิบัติ และยอมรับวิธีการลงโทษรุนแรงที่สังคมกระทำกับคนกลุ่มนี้โดยไม่คิดโต้แย้ง หัวใจสำคัญของการปลดปล่อยอำนาจและศักยภาพให้กับนักโทษยาเสพติดที่เหมือนกับเป็นคนชายขอบของสังคม คือ การต้องเติมและปลูกฝังความรู้ ชุดใหม่ด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนให้กับสมาชิกในสังคม การยึดถือหลักสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมทางสังคม อย่าง

กว้างขวางในหมู่รัฐและประชาชนจะช่วยจัดการกระทำความรุนแรงต่อคนชายขอบได้ สิทธิมนุษยชนในความหมายที่เข้าใจกันได้ง่ายที่สุดคือหมายถึง สิทธิความเป็นคนซึ่งเป็นสิทธิ/สิทธิตามธรรมชาติ มิได้เกิดจากการที่รัฐบัญญัติให้เป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีเหมือนกันหมด ไม่ใช่สิทธิที่บุคคลต้องไปร้องขอมาจากรัฐหรือจากผู้มีอำนาจ แต่เป็นสิทธิที่บุคคลเป็นเจ้าของโดยสมบูรณ์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ถึงแม้ไม่มีรัฐ มนุษย์ทุกคนก็ยังเป็นผู้ทรงสิทธิหรือเป็นเจ้าของสิทธินี้ สิทธินี้เกี่ยวข้องกับรากฐานของความเป็นมนุษย์ ที่ประกอบด้วย การต้องมีชีวิตอยู่รอด การต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ การต้องอยู่ภายใต้ระบบการเมืองที่เป็นธรรมและระบบบริการสาธารณะที่ยุติธรรม รวมทั้งการที่ต้องอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี รัฐต้องรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชนทุกคนเสมอเหมือนกัน รัฐใดที่ไม่ใช้สิทธิตามธรรมชาติเป็นบรรทัดฐานในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองถือว่าเป็นรัฐที่ทำผิดศีลธรรมและกำลังละเมิดศักดิ์ศรีและสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์

การสร้างองค์ความรู้หรือการได้รับรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์เป็นสิ่งสำคัญ คนเป็นส่วนน้อยมากที่มีความรู้ตามหลักของวิทยาศาสตร์เคมี ทางสุขภาพ หรือหลักการทางการแพทย์ที่ถูกต้อง การได้มาซึ่งความรู้เท่าทันของการใช้วัตถุประสงค์ของผู้ใช้หรือผู้เสพ นั้น จึงได้มาจากการการศึกษาด้วยตนเอง ประสบการณ์ ดังเช่น ผู้ที่ใช้กัญชาในการเสพแล้วพบว่า การเสพในปริมาณที่ควบคุมได้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในการบำบัด ฟันผุ หรือรักษาได้ แต่คนที่ไม่มีความรู้ บางครั้งจะทำการทดสอบจากประสบการณ์การเสพของตนเองและการเรียนรู้ที่ลองผิดลองถูกอยู่กับการใช้วัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการตระหนักรู้ การควบคุมครองสติ การได้รับคำปรึกษาจากบุคคลรอบข้าง หรือในกลุ่มเพื่อนที่ร่วมใช้วัตถุประสงค์ด้วยกัน

“ ส่วนใหญ่คนที่ติดการเสพแบบนี้ ก็น่าจะเป็นเพราะกลิ่น กลิ่นของยาที่หอม และการออกฤทธิ์ของมัน ก็คือมันไปออกฤทธิ์กับประสาททำให้เราไม่นอน ไม่อยากนอนอะไรแบบนี้ เคยเปรียบเทียบกับคนที่ดูเนื้อกับดูม้าเปรียบเทียบกับแบบนี้อาจจะมองไม่เห็นภาพลองเปรียบเทียบกับคนที่เล่นไฟดีกว่า ขนาดไม่ได้เสพยา ทำไมถึงนั่งเล่นไฟได้นานสามวันสี่วัน ก็ยังเล่นได้ ก็เพราะว่า ยา เปรียบเสมือนกับไฟ เหมือนกับที่เราดูแล้วมันเพลินเล่นนั้นแหละ ดูแล้วมันก็ทำให้ไม่ต้องคิดอะไร” (เฟิส. สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2560)

นักคิดสายสิทธิมนุษยชนย้ำว่า รัฐและตัวแทนของรัฐไม่ได้มีหน้าที่ให้สิทธิมนุษยชนแก่ประชาชน แต่มีหน้าที่ ต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชน ตลอดจนทำหน้าที่ส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนของประชาชนที่มีความแตกต่างหลากหลายในวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้พวกเขาได้รับประโยชน์ในฐานะคนๆ หนึ่งที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ รัฐและตัวแทนของรัฐควรเข้าใจและยึดมั่นว่า สิทธิความเป็นคนของบุคคลอยู่เหนือสิทธิของสาธารณะและสิทธิของรัฐ ในขณะที่เดียวกันนักสิทธิมนุษยชนเห็นพ้องกันว่า สมาชิกในสังคมทุกคนต้องเข้าใจว่าตนเองเป็นเจ้าของสิทธิ ไปพร้อมๆ กับตระหนักว่าตนเองมีหน้าที่ในการเคารพสิทธิของปัจเจกคนอื่น

การที่บุคคลตระหนักว่า ตนเองเป็นผู้ทรงสิทธิ หรือเจ้าของสิทธิ ย่อมทำให้บุคคลตระหนักในพลังและศักยภาพของตนเองในการที่จะเรียกร้องให้เกิดการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของตน อย่างไรก็ตาม เครื่องมือทางกฎหมายและ นโยบายแห่งรัฐ ตลอดจนพลังภาคประชาสังคม และบทบาทขององค์กรเหนือรัฐ (ตัวอย่างเช่น องค์กรสหประชาชาติ) ยังมีความจำเป็นต้องเข้ามาช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนชายขอบกลุ่มต่างๆ ที่ถูกทำให้อ่อนแอ ต่อรองและอ่อนแอ จนปกป้องสิทธิของตนเองจากการถูกละเมิดไม่ได้ เชื่อกันว่าอำนาจขององค์กรเหนือ

รัฐ เช่น สหประชาชาติ และพลังของภาคประชาสังคม จะช่วยปกป้องไม่ให้รัฐละเมิดสิทธิมนุษยชนของบุคคล/เอกชนภายในรัฐ

ในขณะที่การมีกฎหมายและมาตรการระดับรัฐที่ดี รวมทั้งการบังคับใช้ที่ถูกต้องจะช่วยป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนระหว่างบุคคล/เอกชนด้วยกันเอง และระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนได้ การเคารพในสิทธิมนุษยชนเป็นมโนสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์ที่มีความเป็นสากล เป็นตัวชี้วัดถึงความศิวิไลซ์ด้านจิตใจของมนุษย์ เพราะ แนวคิดสิทธิมนุษยชนทำให้เราต้องตระหนักว่า คนทุกคนมีคุณค่าที่เสมอเหมือนกัน ไม่ว่าเขาจะมีพฤติกรรมสถานะ ทางสังคม อาชีพ เพศภาวะ เพศวิถี เชื้อชาติ สภาพเจ็บป่วย พิการ หรือมีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างไปจากเรา เพียงใดก็ตาม

อคติ และการปฏิบัติ ต่อผู้ไร้ยาเสพติดในสังคม ณ ปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าจิตวิญญาณด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งในระดับรัฐและระดับปัจเจกบุคคลในสังคมไทยยังอ่อนแอ หลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพบว่า รัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่เคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคล เพราะเข้าใจว่าตนเองเป็นผู้ให้บริการ ผู้หวังดี และต้องทำหน้าที่ปกป้อง คนส่วนใหญ่ โดยลืมไปว่าถ้าไม่เคารพสิทธิของระดับบุคคลก่อนเป็นอันดับแรก สาธารณะก็ย่อมไม่ปลอดภัยเช่นกัน คนในองค์กร เรือลงไปจนชาวบ้านในชุมชน ไม่เคารพในสิทธิมนุษยชนของเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมชุมชน เพราะมีความเชื่อเรื่องศีลธรรมแบบตายตัว และใช้ความเชื่อนั้น ไปตัดสินคนอื่นว่าถูกหรือผิด ขาดความรู้ ชอบใช้อคติ และสร้างภาพลักษณ์แบบเหมารวม จึงเกิดการเลือกปฏิบัติ รังเกียจ กีดกันแบ่งแยกคนบางประเภท มองพวกเขาเป็น “คนอื่น” ที่มีคุณค่าไม่เท่า “เรา”

“ข้าพเจ้าเชื่อว่า ยาเสพติดทำลายชีวิตมากมาย แต่ นโยบายของรัฐบาล ที่คิดได้ทำลายชีวิตมากกว่า ประวัติอาชญากรรม ของคนหนุ่มสาวสำหรับความคิดเล็กน้อยในคดียาเสพติดสามารถ เป็นภัยคุกคามต่อความเป็นอยู่ที่ดีของพวกเขามากกว่าการไร้ยาเสพติด เป็นครั้งคราวเสียอีก” (โคฟี อันนัน ในสุนทรพจน์ที่การประชุมสมัชชาอนามัยโลก (World Health Assembly) ครั้งที่ 68 ณ กรุงเจนีวา วันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ. 2015)

5.2. วิธีการ ถอดถอน คำว่า “ตราบนักโทษยาเสพติด” (หลังพ้นโทษ)

ในส่วนต่างๆ ของโลก มีความพยายามเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน วิชิต ในสรรพสิ่ง ไม่มีอะไรดี อะไรเสีย อยู่ด้านเดียว แต่ขึ้นอยู่กับเราจะนำมาใช้บนพื้นฐานความรู้ อะไรบุคคลที่ใช้สารเสพติด มักเผชิญกับทุกข์ทางสังคมอย่าง ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพราะพวกเขาถูก ทำให้ดู ค้อยคุณค่า ผ่านกระบวนการตีตราทางสังคม ซึ่ง การตีตรา หมายถึง การที่สังคมไปกำหนดภาพลักษณ์ด้านลบแบบตายตัว ให้กับบุคคล หรือกลุ่ม โดยสังคมตัดสินจากพฤติกรรมที่สังคม เห็นว่าฝืนหรือไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานที่ควรจะเป็น โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่ถูกตีตรามักถูกมองว่าเป็น “คนอื่น” ซึ่ง หมายถึง เป็นบุคคลที่ขาดคุณสมบัติที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (Goffman, 1963; Link & Phelan, 2001) ทิศทาง นโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับยาเสพติดในยุค สมัยใหม่ มีส่วนอย่างมากต่อการหล่อหลอมท่าทีและทัศนคติของ สมาชิกในสังคมที่มีต่อคนไร้ยาเสพติด ปัจจุบัน พฤติกรรมการไร้ยาเสพติดถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน คนไร้ยาเสพติดเป็นทั้งคนป่วยและอาชญากรที่เป็น อันตรายต่อสังคม การรับรู้ภาพลักษณ์เชิงลบที่ตายตัวนี้ส่งผลให้ผู้ไร้ยาเสพติดถูกรังเกียจเหยียดหยันและถูกเลือกปฏิบัติ ในขั้นที่รุนแรง

“การถอดถอน” ตราบนักโทษยาเสพติด ที่กระบวนการยุติธรรมของไทยได้ประทับลงบนชีวิตของ คนๆ หนึ่ง การถอดถอนนี้มีความหมายถึงการพาตนเองออกจากการตรึงอิสรภาพของตน และกลับคืนสู่สังคมรอดพ้น

จากการถูกประทับตรา เพื่อมีชีวิตได้ก้าวเดินต่อไปของคนๆนั้นต้องเผชิญทุกข์จากตราบาปของวาทกรรม นักโทษยาเสพติด การอดนอนนี้นับรวมถึงการอดนอนจากกระบวนการคิดทางวิชาการและการกระทำ ที่กล่าวได้ว่า สถานการณ์ปัญหาเสพติดของประเทศไทย มีความเรื้อรัง มีการเปลี่ยนแปลง และมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านของอุปทาน กล่าวคือผู้ผลิต กระบวนการผลิต การลำเลียง การกระจาย ใช้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งตัวยา สารตั้งต้นนำมาเป็นส่วนผสมในการผลิตที่พัฒนากันมาอย่างต่อเนื่อง และในด้านของอุปสงค์ที่มีผู้สพรายใหม่ ผู้สพรายเก่าเรื้อรังเพิ่มมากขึ้น มีการกระจายไปในหลายกลุ่มอายุและอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนและผู้ใช้แรงงาน ทั้งในชนบทและเขตเมือง (สำนักงาน ปปส., 2545) การแก้ไขปัญหาค่าผ่านมาได้มีความพยายามจากทุกภาคส่วนของสังคม และจาก หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ทั้งในแง่ของการใช้มาตรการทางกฎหมายเข้าปราบปราม จับกุม ทำลายแหล่งต้นตอการผลิต แหล่งขนส่งลำเลียง ผู้ขายรายใหญ่ รายเล็กที่มีเครือข่ายกว้างขวางแทรก ซึมไปสู่ ผู้บริโภคและกลุ่มเสี่ยงโดยตรง หรือเรียกว่าเป็นการจัดการกับอุปทานของยาเสพติด มีความ พยายามในการติดตาม พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของสารเสพติดประเภทต่างๆ ส่วนทิศทางการแก้ไขด้านของอุปสงค์ได้มีโครงการ บำบัดผู้เสพยาในหลายรูปแบบ มีการป้องกันกลุ่มเสี่ยงหลายโครงการ มีความพยายามใช้พลังแผ่นดินด้วยการณรงค์ให้ สังคมช่วยกันแก้ไขปัญหายาเสพติด กลุ่มอาสาพัฒนา มูลนิธิ โอโซน และกลุ่มองค์กรอิสระหลายกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการช่วยเหลือด้านผู้ที่เสพยา ค่า ต่างๆ แต่กระนั้นก็ตามปัญหายาเสพติดกลับไม่ได้ลดลง

การใช้ยาเสพติดมาบำบัดยาเสพติด เป็นวิธีการที่จริงจังหรือไม่ เรื่องนี้ รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคดียาเสพติด สำนักงานอัยการสูงสุด (จิตรนรา นวรัตน์, 2560) ได้สะท้อนมุมมองเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ค่อนข้างน่าสนใจ ว่า ที่ผ่านมามี ไทยใช้แนวทางการปราบปรามยาเสพติดมาตลอด แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ และมักมีความคิดที่ว่าคนที่เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติดเป็นคนไม่ดี ต้องลงโทษ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้เสพยา ถือว่าเป็นเหยื่อของผู้ค้า เมื่อเสพยาแล้วถือว่าเป็น ผู้ป่วยต้องได้รับการบำบัด เพื่อคืนโอกาสกลับสู่สังคมให้สามารถทำงานได้ เลี้ยงครอบครัว มีรายได้ และสามารถ ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ หากดูจำนวนผู้ต้องขังทั่วประเทศไทยในปี 2559 จะพบว่า มีมากกว่า 307,000 คน ถือว่ามี ผู้ต้องขังจำนวนมากเป็นอันดับ 6 ของโลก โดยพบว่า ร้อยละ 70 คน ในเรือนจำถูกดำเนินคดีในคดียาเสพติด ซึ่งส่วน ใหญ่ก็เป็นเพียงผู้เสพยา หรือมียาเสพติดในครอบครองเพียงเล็กน้อย เมื่อพิจารณาเพียงผู้ต้องขังหญิง จะพบว่าติดคุก เพราะคดียาเสพติดถึงร้อยละ 90 สาเหตุเพราะถูกหลอกให้เป็นผู้รับขน ถูกหลอกลวงให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับ จะดีกว่า หรือไม่ หากพนักงานโทษที่เป็นผู้เสพยาเหล่านี้ออกไปเป็นผู้ป่วย เพื่อบำบัดให้กลับคืนสู่สังคมได้ ยกเว้นผู้ค้าที่จะต้อง ลงโทษเช่นเดิม”

“ผมมองว่า การแก้ปัญหายาเสพติดในปัจจุบันนี้ เราจะต้องไล่จับไล่ปราบอย่างที่ทำอยู่ แต่เราควรจะทำกับคนที่ป็นนายทุน หรือผู้ค้ารายใหญ่ แต่เราควรจะต้องแก้ปัญหาให้กับผู้ ที่เสพยาเสพติดอีกแบบหนึ่งในที่ในฐานะที่เขาเป็นเหยื่ออาชญากร ไม่ใช่เป็นผู้กระทำ ความผิดเสียเอง ถ้าเราเข้าใจคนสองกลุ่มที่มีความต่างกันในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เราจัดการด้วยวิธีการที่ต่างกันปัญหาถึงจะหมดไปได้” (จิตรนรา นวรัตน์, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2560)

“... ที่สำคัญคือ ยาเสพติด ก็เป็นเพียงสิ่งที่มีรัฐกำหนดว่า อะไรบ้าง ที่เป็นยาเสพติด เอาจริงๆ อย่างเห็ดและบุหรี่ยังเป็นสิ่งเสพติดหรือไม่ แต่ก็ไม่ได้กำหนดว่า เป็นยาเสพติดที่เมื่อ

ค้าขายแล้วจะถูกลงโทษ ดังนั้น ยาเสพติดตัวอื่นก็เช่นกัน อยู่ที่รัฐจะกำหนดว่าเป็นยาเสพติดหรือไม่” (จิตรนรา นวรัตน์, <http://www.manager.co.th>. 2560)

ข้อมูลเชิงลึกที่ได้รับจากบทสัมภาษณ์นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านปัญหาเสพติด รองศาสตราจารย์ ดร.สังสิต พิริยธรรม (สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2560) ที่ได้สรุปเป็นภาพรวมไว้ว่ากฎหมายไม่เป็นธรรม ไม่ยุติธรรม ไม่ได้ทำความเดือดร้อนให้ใคร ก็จับกุม หรือใช้เป็นเหยื่อในการล่อซื้อจับตัวใหญ่ หรือจับพ่อค้ารายใหญ่ เมื่อไม่ได้ก็จับเหยื่อเข้าคุก ในมุมมองขององค์กรสหประชาชาติมองผู้เสพเป็นผู้ป่วย จะเสพหรือไม่เสพ ก็ยังรวมกัน ทำให้เกิดผลเสีย ซึ่งหลักสากล หวังมองว่า ผู้เสพเป็นผู้ป่วยต้องการการเยียวยารักษา สภาพจิตใจ 90 เปอร์เซ็นต์ ดัดด้วยจิตใจอีก 10 เปอร์เซ็นต์ ดัดด้วยฤทธิ์ยา ผู้เสพ ไม่ได้ พิจารณา จะทำอะไรจะทำประโยชน์ให้สังคม หรือเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ หากมองในแง่ นักเศรษฐศาสตร์ บุคคลเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญหรือเป็นกำลังหลักให้กับครอบครัว เป็นบุคคลที่จะก่อให้เกิดรายได้ เป็นกำลังหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับรากฐานของประเทศ เกิดกลไกการตลาดที่สำคัญ นักโทษติดคุกอยู่ในเวลานี้ ถ้าเสพลึกๆ น้อยๆ ควรกักโทษ วิธีการประเมินผลงานตำรวจด้วยการจับยาเสพติด ควรยกเลิก (รางวัลนำจับด้วย) ในความคิดของรองศาสตราจารย์ ดร.สังสิต พิริยธรรม เห็นว่า ควรนำกฎหมาย กระทั่งเมทแอมเฟตามีน ให้ถูกตามกฎหมาย ควบคุมไปกับการให้ สิทธิ แก่ ประชาชน ทั้งนี้ ประชาชนได้รับข่าวสารในด้านลบด้านเดียวมาหลายสิบปีแล้ว

“แม้โทษจำคุกจะเป็นกลไกสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ผลกระทบของการจำคุกก็อาจกลายเป็นตราบาปของผู้ต้องขัง ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องขังหญิงหรือชาย ผมเชื่อว่าสิ่งที่ดีที่สุดในสังคมสามารถหยิบยื่นให้ได้ก็คือ”โอกาส” โอกาสที่จะทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกในครอบครัว โอกาสที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมอีกครั้ง โดยไม่มีตราบาป” (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2 มกราคม 2560)

“การให้โอกาส” โอกาสสำหรับผู้พ้นโทษ สำหรับในการวิจัยนี้ หมายถึง ผู้พ้นโทษยาเสพติดนั้น แม้จะไม่สามารถเปลี่ยนคนได้ รวมทั้งการกลับสู่สิ่งแวดล้อมเดิมๆ อาจมีส่วนทำให้บุคคลเหล่านี้ กลับสู่วงวนของการทำผิดซ้ำ แต่โอกาสจากสังคม จากคนรอบข้างก็ยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถดึงเขาให้กลับสู่ครรลองได้ และเป็นภาคต่อของการขับเคลื่อนการคืนคนดีสู่ชุมชน

รูปแบบการติตราที่สังคมปฏิบัติต่อผู้เข้าเสพยาเสพติดที่พบบ่อย ในสังคมไทย ออกมาในท่วงทำนองกล่าวโทษ ประณาม ปฏิเสธ ไม่ยอมรับ ผลักไสออกจากชุมชน คนใช้ยาเสพติด ถูกมองว่าเป็นพวกหัวขโมย ถูกดูถูกเหยียดหยาม และปรามาสว่าพวกเขาเอาดีไม่ได้ แม้กระทั่งคนในครอบครัวก็มองพวกเขาว่าเป็นผู้สร้างปัญหาให้กับตัวเองและครอบครัว คนในครอบครัวรังเกียจ ถูกพ่อแม่ตัดหางปล่อยวัด เช่น ทอดทิ้งให้อยู่โรงพยาบาล หรืออยู่ในสถานที่คุมขัง โดยไม่มีการไปเยี่ยมหรือไม่มารับ ตัวกลับ บางคนถูกคัดชื่อออกจากทะเบียนบ้าน เพราะกลัวครอบครัวเสียชื่อเสียงที่มีสมาชิกในบ้านติดยาเสพติด เป็นต้น พวกเขาจึงขาดสิ่งสนับสนุนทางสังคมที่จะทำให้พวกเขามีพื้นที่ขึ้นในสังคม ไม่ได้รับการเคารพในศักดิ์ศรี และเข้าไม่ถึงความยุติธรรม

การทำให้การเสพยาเสพติดที่ทำร้ายตัวเอง คนที่เสพล่านี้กระทำความผิดอะไรเลวร้ายในสังคมหรือไม่ ทศนคติของคนในสังคมมองพวกนี้ เป็นคนไม่ดี เป็นพวกผีปิศาจ ถ้าเราไม่สามารถล้างความคิดของสังคมได้ ออกที่ เราจะ

แก้ปัญหาเสพติด การทำให้ยาเสพติด การเสพยาเป็นความผิดอาญา เป็นการแก้ปัญหาถูกจุดหรือไม่ เป็นการลด กระทบผิดหรือไม่

คนในสังคมรู้สึกต่อคนเสพยา อย่างไร ถ้าเรายังรู้สึกว่าเขาคือตัวเลวร้ายของสังคม สมมติว่าเราจะปล่อยให้ คนเสพไม่มีความผิดอาญา เหมือนเช่นใน 50 ปี ก่อน คนโดยรวมจะรู้สึกอย่างไร สังคมโดยรวมเข้าใจหรือไม่ ถ้าเราทำ ใ้การเสพผิดกฎหมาย มีส่วนผลักดันให้คนเสพลงไปได้ดินและจำหน่ายอย่างไม่ถูกต้อง การควบคุมคุณภาพชีวิตของ คนขายรายใหญ่ มีแต่จะจำหน่ายให้มากที่สุด ไม่เคยสนใจเรื่องสุขอนามัย รายใหญ่ไม่เคยถูกจับได้ ชาวที่จับแสน เม็ด ล้านเม็ด เป็นเพียงแค่คนขนยา ไม่ใช่เจ้าของยาเสพติดอย่างแท้จริง ดังนั้น การทำให้คนเสพผิดกฎหมาย ทำให้ เกิดผลราคาที่แพงขึ้น คนกลุ่มหนึ่งลงมาสร้างความรู้ร่ำรวยในภาวะทุนนิยมสุดโต่ง

โดยสรุป หลักฐาน ได้ชี้ให้เห็นว่า การเสพยาเสพติด ไม่ได้เพิ่มขึ้นหรือลดลง อย่างสอดคล้องกับความรุนแรง ของวิธีการที่ใช้ และทั้งๆ ที่เป็นหลักการของ แนวคิดสงครามยาเสพติด แต่ที่สุดแล้วผลของการป้องปรามก็อยู่ใน ระดับต่ำ ในความเป็นจริงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจต่างหากที่เป็น สิ่งสำคัญในการกำหนดอุปสงค์ ของยาเสพติด ดังนั้น ขณะที่การปราบปรามทำให้ราคาสูงขึ้นและจำกัดการมีอยู่ของยาเสพติด ได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ เห็นได้ชัดว่าถึงแม้ยังมีอุปสรรคบางอย่างที่ต้องดำเนินการ แต่ส่วนใหญ่แล้วยาเสพติดก็ยังคงหาได้ง่ายสำหรับคนส่วน ใหญ่ที่ต้องการมัน โดยทั่วไปแล้วอุปทานมักจะเพิ่มขึ้นตามอุปสงค์ที่สูงขึ้น และปฏิกริยาระหว่าง อุปสงค์และอุปทาน ยังคงทำให้ราคาต่ำพอที่จะไม่เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการเสพ เมื่ออุปทานลดลงจนต่ำกว่าอุปสงค์ (ไม่ว่าจะเป็นเพราะ การปราบปราม หรือ ปัจจัยอื่นๆ) ก็มีแนวโน้มว่าจะส่งผลให้ความบริสุทธิ์ของยาเสพติดลดลง หรือ เกิดการเปลี่ยน ชนิดของยาเสพติดที่ใช้เสพ ซึ่งทั้ง 2 อย่างมีผลต่อสุขภาพ อย่างคาดไม่ถึง อีกทางหนึ่งคือราคาจะเพิ่มขึ้นชั่วคราว จนกระทั่งผู้ค้ายาเสพติด รายใหม่เข้ามาสู่ตลาด และดุลยภาพครั้งใหม่ก็จะเกิดขึ้น

5.3 สังคมควรเปิดกว้างทัศนคติในการยอมรับนักโทษยาเสพติดหลังพ้นโทษกลับคืนสู่สังคม

การผสมความเป็นอื่น ให้กลับเข้ามาในวิถีชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ในด้านสิทธิมนุษยชนนั้น นโยบายที่ไม่มีการลงโทษทั้งทางอาญาหรือทางแพ่ง กับบุคคลผู้เสพยาเสพติด ของประเทศต่าง ๆ จำนวนมากลดทอน ความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติด ของการมียาเสพติดไว้ในครอบครอง และ/หรือ การเสพยาเสพติด อย่างไรก็ตาม เกือบทั้งหมดยังคงลงโทษผู้เสพยาเสพติด ด้วยการลงโทษทางแพ่ง ดังนั้น การเสพยาเสพติดจึงยังคงถูกพิจารณา ว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคม ซึ่งจำต้องถูกลงโทษ ความเป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติดที่ไม่ใช่ มาตรการลงโทษบุคคลผู้เสพยาเสพติด สิ่งนี้ต้องเป็นนโยบายที่ประเทศ ต้องพยายามนำมาใช้เพื่อปฏิรูปกฎหมาย ยาเสพ ติดของประเทศตน โดยการขึ้นยืนถึงขั้นระทัที่มีต่อสิทธิมนุษยชนและ ความจำเป็นต้องคำนึงหลักการของศักดิ์ศรีความ เป็นมนุษย์และหลักนิติธรรม

ความเสียหายที่เกิดจากการทำผู้เสพยาเสพติด กลายเป็นอาชญากร และการแสวงหาทางเลือกทดแทนวิธีการ นี้ รายงานมีความยินดีกับการเคลื่อนไหว ไปสู่ นโยบายที่มีเหตุผลและมีมนุษยธรรมในหลายประเทศทั่วโลก และ แสดงให้เห็น ถึงความจำเป็นต้องก้าวต่อไปข้างหน้าในการปฏิรูปข้อกำหนดการควบคุมยาเสพติด ในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ คณะกรรมการสากลว่าด้วยนโยบาย ยาเสพติดเรียกร้องไม่เพียงรัฐบาลของประเทศต่างๆ และ องค์การสหประชาชาติ เท่านั้น แต่รวมถึงสาธารณชนให้เปลี่ยนแนวความคิดที่มีต่อผู้เสพยาเสพติดและ กำจัดความ อคติที่มีอยู่ ผู้เสพยาเสพติดต้องได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกที่เท่าเทียม และรับผิดชอบของสังคมด้วยสิทธิและ ศักดิ์ศรีอย่างสมบูรณ์ トラบไตที่ยาเสพติดยังถูกมองว่าเป็นความชั่วร้ายแล้ว ดังนั้น จึงถูกทำให้เป็น อาชญากรรม ยา

เสพติดก็จะยังคงตกอยู่ในเงื้อมมือของอาชญากร เนื่องจาก ยาเสพติดมีความเป็นไปได้ ที่จะก่อให้เกิดอันตราย ยาเสพติดจึงต้องอยู่ภายใต้ การควบคุมของรัฐบาลที่มีความรับผิดชอบซึ่งดูแลรับผิดชอบต่อสภาพ ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนของประเทศของตน การแสวงหาต้นแบบของ ผลิตภัณฑ์และตลาดภายใต้การควบคุมเป็นสิ่งจำเป็นและประสบการณ์เหล่านั้น ต้องได้รับการติดตามดูแลทางวิทยาศาสตร์และผลลัพธ์ต้องได้รับการเปิดเผย ถึงเวลาแล้วที่ประเทศต้องรับผิดชอบต่ออย่างเต็มที่และดึงเอายาเสพติดออกจาก เงื้อมมือขององค์กรอาชญากรรม ถึงเวลาแล้วที่ต้องเข้าควบคุม (Ruth Dreifuss, อ้างถึงในคณะกรรมการสากลว่าด้วยนโยบายยาเสพติด, 2559)

“ ในการคำนวณหลักการของการมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และหลักนิติธรรมอย่างมั่นคง ได้นั้น จำต้องไม่มีการลงโทษ ด้วยวิธีใดๆ ทั้งสิ้น สำหรับความผิดในการมียาเสพติดไว้ในครอบครอง ระดับล่าง และ/หรือ การเสพ” (Al-Shazly, F. & Tinasti, K., 2016)

6. อภิปรายผล

การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นเป็นอำนาจอันสำคัญ มากประการหนึ่ง ในการออกกฎหมายของรัฐใดๆ เพื่อการใช้อำนาจของรัฐหนึ่งรัฐใด-โดยมิได้พิจารณาถึงความสมดุลระหว่างหน้าที่ในการรับประกันความปลอดภัยแก่สาธารณะและข้อผูกพัน ในการให้ความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานการใช้ระบบยุติธรรม นั้น มีผลกระทบมายังสังคมในองค์กรวมในทุกประเทศทั้งหลาย การเน้นย้ำมุ่งความพยายามในการควบคุมยาเสพติดผ่านทาง การลงโทษทางอาญานั้นเป็นชนวนเหตุที่นำไปสู่สภาวะที่ผู้ต้องขัง นั้น มีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก เนื่องจากต้องโทษเพราะกระทำความผิดยาเสพติดทั้งหลาย การบังคับกฎหมายที่มีบทลงโทษอันเข้มงวดรุนแรงสำหรับความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ไม่เพียงที่จะทำให้เกิดการหยุดผลิตยา การลักลอบค้า และการเสพสารเสพติดผิดกฎหมายไม่เป็นผลสำเร็จเท่านั้น และได้ก่อให้เกิดผลในทางลบหลากหลายประการ อาทิเช่น สภาวะที่มีคดีรอการพิจารณาอยู่จนสิ้นศาล จำนวนผู้ต้องขังที่ล้นเกินจำนวนห้องขังที่จะรองรับและความทุกข์ทรมานของบุคคลหลายพันหลายหมื่นคนที่ถูกจองจำไว้ เพราะด้วยกระทำความผิดแต่เพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเพียงแค่มียาเสพติดนั้น ไว้ในครอบครอง เท่านั้น น้ำหนักของกฎหมายยาเสพติดนั้นเป็นที่รับรู้ได้ว่ามีความเข้มงวดรุนแรงกับบุคคลอันเป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับล่างของสังคมและในกลุ่มของผู้ที่อ่อนแอ การลิดรอนอิสรเสรีภาพของบุคคลเป็นอำนาจอันน่าสะพรึงกลัวอย่างยิ่งของรัฐไม่ว่าจะเป็นรัฐหนึ่งรัฐใด วิธีการที่รัฐนั้นใช้อำนาจ โดยมิได้พิจารณาถึงความสมดุลระหว่างหน้าที่ในการรับประกันความปลอดภัยแก่สาธารณะและข้อผูกพันที่จะเคารพต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ก็เป็นอีกประการอันหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างที่สุดด้วย การทำงานของระบบยุติธรรมนั้นจึงมีผลสะท้อนกลับมายังสังคมโดยรวม

การที่บุคคลตระหนักว่าตนเองเป็นผู้ทรงสิทธิหรือเจ้าของสิทธิ ย่อมทำให้บุคคลตระหนักในพลังและศักยภาพของตนเองในการที่จะเรียกร้องให้เกิดการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของตน อย่างไรก็ตาม เครื่องมือทางกฎหมายและนโยบายแห่งรัฐ ตลอดจนพลังภาคประชาสังคม และบทบาทขององค์กรเหนือรัฐ (ตัวอย่างเช่น องค์กรสหประชาชาติ) ยังมีความจำเป็นต้องเข้ามาช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนชายขอบกลุ่มต่างๆ ที่ถูกทำให้ด้อยอำนาจต่อรองและอ่อนแอ จนปกป้องสิทธิของตนเองจากการถูกละเมิดไม่ได้ เชื่อกันว่าอำนาจขององค์กรเหนือรัฐ เช่น สหประชาชาติ และพลังของภาคประชาสังคม จะช่วยปกป้องไม่ให้รัฐละเมิดสิทธิมนุษยชนของบุคคล/เอกชนภายในรัฐในขณะที่การมีกฎหมายและมาตรการระดับรัฐที่ดี รวมทั้งการบังคับใช้ที่ถูกต้องจะช่วยปกป้องการละเมิดสิทธิมนุษยชนระหว่างบุคคล/เอกชนด้วยกันเอง และระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนได้ การเคารพในสิทธิ

มนุษย์ชนเป็นมโนสำนึกแห่งความเป็นมนุษย์ที่มีความเป็นสากล เป็นตัวชี้วัดถึงความศิวิไลซ์ด้านจิตใจของมนุษย์ เพราะแนวคิดสิทธิมนุษยชน ทำให้เราต้องตระหนักว่า คนทุกคน มีคุณค่าที่เสมอเหมือนกัน ไม่ว่าเขาจะมีพฤติกรรม สถานะทางสังคม อาชีพ เพศภาวะ เพศวิถี เชื้อชาติ สภาพเจ็บป่วย พิการ หรือมีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างไปจากเราเพียงใดก็ตามอคติและการปฏิบัติต่อผู้ไร้ยาเสพติดในสังคม ณ ปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า จิตวิญญาณด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งในระดับรัฐ และระดับปัจเจกบุคคลในสังคมไทย ยังอ่อนแอ

หลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พบว่า รัฐและเจ้าหน้าที่รัฐไม่เคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคล เพราะเข้าใจว่า ตนเองเป็นผู้ให้บริการ ผู้หวังดี และต้องทำหน้าที่ปกป้องคนส่วนใหญ่ โดยลืมไปว่า ถ้าไม่เคารพสิทธิของระดับบุคคลก่อน เป็นอันดับแรก สาธารณะก็ย่อมไม่ปลอดภัยเช่นกันคนในองค์กร เรือยลงไป จนชาวบ้านในชุมชน ไม่เคารพในสิทธิมนุษยชนของเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมชุมชน เพราะมีความเชื่อเรื่องศีลธรรมแบบตายตัว และใช้ความเชื่อนั้นไปตัดสินคนอื่นว่า ถูกหรือผิด ขาดความรู้ ชอบใช้อคติ และสร้างภาพลักษณ์แบบเหมารวม จึงเกิดการเลือกปฏิบัติ รั้งเกียจกัฒกันแบ่งแยก คนบางประเภท มองพวกเขาเป็น “คนอื่น” ที่มีคุณค่าไม่เท่า “เรา”

การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล นั้น เป็นอำนาจอันสำคัญมากประการหนึ่ง ในการออกกฎหมายของรัฐ ใดๆ เพื่อการใช้อำนาจของรัฐหนึ่งรัฐใด-โดยมิได้พิจารณาถึงความสมดุลระหว่างหน้าที่ในการรับประกันความปลอดภัยแก่สาธารณะและข้อผูกพันในการให้ความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานการใช้ระบบยุติธรรมนั้นมีผลกระทบมายังสังคมในองค์กรวมในทุกประเทศทั้งหลายนี้ การเน้นย้ำมุ่งความพยายามในการควบคุมยาเสพติด ผ่านทางการลงโทษทางอาญานั้น เป็นชนวนเหตุที่นำไปสู่สถานะที่ผู้ต้องขังนั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากเนื่องจากต้องโทษ เพราะกระทำความผิดยาเสพติดทั้งหลาย การบังคับกฎหมายที่มีบทลงโทษอันเข้มงวดรุนแรงสำหรับความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ไม่เพียงที่จะทำให้การหยุดผลิดยาการลักลอบค้าและการเสพสารเสพติดผิดกฎหมายไม่เป็นผลสำเร็จ เท่านั้นและได้ก่อให้เกิดผลในทางลบหลากหลายประการ อาทิเช่นสถานะที่มีคดีรอการพิจารณาอยู่จนสิ้นศาล จำนวนผู้ต้องขังที่ล้นเกินจำนวนห้องขังที่จะรองรับและความทุกข์ทรมานของบุคคลหลายพันหลายหมื่นคนที่ถูกจองจำไว้เพราะด้วย กระทำความผิดแต่เพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับยาเสพติด หรือเพียงแค่มียาเสพติดนั้นไว้ในครอบครองเท่านั้น น้ำหนักของกฎหมายยาเสพติดนั้นเป็นที่รับรู้ได้ว่ามีความเข้มงวดรุนแรงกับบุคคลอันเป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับล่างของสังคมและในกลุ่มของผู้ที่อ่อนแอ

ความเสียหายของการมีประวัติเป็นนักโทษ:

การควบคุมยาเสพติด ซึ่งนำโดยวิธีการบังคับใช้กฎหมายก่อให้เกิดเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย มากมายทั่วโลกจากกลุ่มคนที่เพาะปลูกยาเสพติดผิดกฎหมาย และผู้ขนยาเสพติด ระดับล่างไปจนถึงสังคมโดยทั่วไป แต่เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามผลลัพธ์ ในทางลบและบางครั้งมองเห็นได้น้อยกว่าที่เกิดจากการกำหนดให้บุคคลที่มี ยาเสพติดไว้ในครอบครองเป็นอาชญากร อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้ก็เป็นความคิดที่ ครอบงำสถิติของงานยุติธรรมทางอาญาทั่วโลก

ข้อมูลจากศูนย์ติดตามตรวจสอบยาเสพติดและการใช้ยาเสพติด ในทางที่ผิดแห่งยุโรป (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Abuse (EMCDDA)) สำหรับ ปี ค.ศ. 2014 แสดงให้เห็นว่าประชากรเกือบ 1.4 ล้านคน มีประวัติความผิด ในคดียาเสพติดในประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป (ข้อมูลไม่ได้รวมสถิติจากสหราชอาณาจักร หรือประเทศลักเซมเบิร์ก (Luxembourg)). ร้อยละ 82 เป็นความผิดในคดีการมี ยาเสพติดในครอบครองและการเสพยาเสพติด โดยที่เหลือเกี่ยวข้องกับการค้า ยาเสพติด (European Monitoring Centre on Drugs and Drug Abuse, 2016) ตัวเลขนี้สะท้อนให้เห็นในระดับโลก โดยที่การมียาเสพติดในครอบครอง อยู่ที่ร้อยละ 83 ของความผิดในคดียาเสพติดทั้งหมด (Penal Reform International, 2016)

ประวัติอาชญากรรม สามารถส่ง “ผลลัพธ์ข้างเคียง” ในทางลบมากมาย โดยมีผลกระทบต่อการทำงาน การศึกษา ที่อยู่อาศัย และชีวิตครอบครัว (Chin, G. J., 2002) ตัวอย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ความผิดอาญา อุกฉกรรจ์ สำหรับยาเสพติด ซึ่งรวมถึงการครอบครองสารเสพติดที่เจาะจงสามารถนำไปสู่การถูกกีดกันจากการปฏิบัติ หน้าที่เป็นคณะลูกขุน การเสียสิทธิเลือกตั้งในหลายมลรัฐ การถูกขับไล่ออกจากโรงเรียน การถูกปฏิเสธทุนการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย การเพิกถอน หรือการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ การเนรเทศออกจากประเทศ และในบางกรณี การถูกแยกตัวอย่างถาวรจากครอบครัวของบุคคลที่ถูกพิจารณาว่า “ไม่ใช่พลเมืองของประเทศ” การถูกกีดกันงานบางประเภท และการถูกปฏิเสธสวัสดิการสังคม (Chin, G. J., 2002)

ในสหราชอาณาจักร งานวิจัยประมาณการว่าประวัติอาชญากรรมสำหรับ ความผิดในคดีเกี่ยวกับกัญชา สามารถลดรายได้ตลอดชีวิตลงร้อยละ 19 (Bryan, M., Del Bone, E. & Pudney, S., 2013) หลักฐานยังบ่งชี้ว่าการต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรมทางอาญาเป็นครั้งแรก จะสามารถนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำอีก เมื่อพิจารณาถึงขอบเขตของการตรวจจับ การกระทำผิดของการมียาเสพติดในครอบครอง เป็นที่ถกเถียงได้ว่าสิ่งนี้เป็นตัว สร้างผลกระทบทางด้านที่ให้อัตราการกระทำผิดซ้ำเพิ่มมากขึ้น (Payne, J., M. & Wundersitz, J, 2008)

บทสรุปในท้ายที่สุด การยุติการกำหนดให้ผู้เสพยาเสพติดเป็นอาชญากรอย่างถาวร และการจัดการกับผู้เกี่ยวข้องระดับล่างให้เป็นไปตามสัดส่วนของความผิดควรได้รับ การพิจารณาว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งในการควบคุมตลาด ยาเสพติดผ่านทางการควบคุม ที่มีเหตุผล และเมื่อนั้น ความเสียหายทางสังคมอันเกิดจากกฎหมายห้ามสิ่งเสพติด จะลดน้อยลง ได้อย่างเหมาะสม การเสพยาเสพติดเป็นและจะยังคงเป็นสภาพเป็นจริงในสังคมของเราทั้งหมด เป็นเวลานานมาแล้วที่รัฐบาลต่างๆ ทำสงครามกับตลาดยาเสพติดและผู้เสพยาเสพติดอย่างผิดทิศทางโดยการลงโทษอย่างไม่ได้สัดส่วน ไม่ยุติธรรม และไม่มีความจำเป็นโดยสิ้นเชิง หลักฐานของการที่กฎหมายยาเสพติดใช้มาตรการลงโทษซึ่งอันตรายนั้นไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ รัฐบาลต่างๆ ไม่สามารถละเลยความจำเป็น ที่ต้องมีวิธีการใหม่นี้ได้อีกต่อไป ยาเสพติดไม่ใช่ความเป็นอื่น การประทุพพาราจะไม่เกิด หากเรานำองค์ความรู้มาจัดการ หากเรานำหลัก เศรษฐศาสตร์มาจัดการทำให้ยาราคาถูกลง หากเรานำหลักการนโยบายปราบปรามเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ นโยบายบำบัด โดยยึดหลักการปฏิบัติให้เข้าใจ เข้าถึง ในหลักการเดียวกัน

7. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

1) การกำหนดให้ผู้เสพยาเสพติดมีความผิดทางอาญาและมีโทษถึงจำคุกนั้น กลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่จุด รังการพัฒนาระบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและนำไปสู่บังคับบำบัดและบังคับสมัครใจบำบัด ซึ่งขัดกับหลักการ สิทธิมนุษยชน อีกทั้งไม่สามารถทำให้คนเหล่านี้สามารถหยุดใช้ยาได้ เกิดการรังเกียจ และตีตรา เป็นอุปสรรคสำคัญ ในการกลับไปดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข นอกจากนี้ ยังสิ้นเปลืองงบประมาณและทรัพยากรของชาติ จึง ขอให้ยกเลิกโทษทางอาญากับผู้เสพยาเสพติด ผู้ครอบครองเพื่อเสพ ทั้งนี้ไม่ใช่เพื่อให้เกิดการเสพยาเสพติดได้อย่างเสรี แต่ ให้อำนาจให้พิจารณาใช้มาตรการทางเลือกอื่นๆ กับคน เหล่านี้ อันจะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการเข้าสู่การดูแล รักษา การพัฒนาระบบการบำบัดรักษาที่อยู่บนพื้นฐานของการสาธารณสุขและสิทธิมนุษยชนที่มีข้อมูลในเชิงวิชาการ และหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุน

2) มาตรการลดอันตรายจากการใช้ยา นั้น ได้รับการพิสูจน์และยอมรับอย่างกว้างขวางว่า เป็นมาตรการที่มี ประสิทธิภาพในการลดผลกระทบจากการใช้สารเสพติดและอยู่บนพื้นฐานของหลักการทางด้านสาธารณสุขและ หลักการสิทธิมนุษยชน

ยาเสพติด เป็นเรื่องของความเข้าใจ ทุกฝ่ายต้องทบทวนและไตร่ตรองบนพื้นฐานของข้อมูลข้อเท็จจริง หากไม่สามารถทำให้สังคมเข้าใจได้ ต่อให้เปลี่ยนแปลงกฎหมาย ต่อให้เปลี่ยนรัฐบาลใหม่อีกกี่ชุด ทุกอย่างก็จะกลับไปเป็นเหมือนเดิม ผลของการมีกฎหมายที่ลงโทษหนัก ทำให้การเข้าถึงยาเสพติดได้ยากขึ้น มูลค่าของมันก็เพิ่มขึ้นอีก การลดถอนกระบวนการที่สกัดกั้นความคิดออกเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติ ที่เข้าใจ เข้าถึง ปฏิบัติจริงในเรื่องของกระบวนการปฏิบัติขั้นตอนการจับกุม นั้น ต้องเน้นย้ำ คำนี้ถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน การไม่เปิดเผยข้อมูล บันทึกในบัญชีอาชญากรรมว่าเป็นอาชญากร ให้สอดคล้องกับการปรับแผนนโยบายให้ผู้เสพเป็นผู้ป่วย แก้ปัญหา トラาบาป นักโทษ ยาเสพติด

8. เอกสารอ้างอิง

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, สำนักงาน, คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

ยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกันระยะที่ 3. (พฤษภาคม 2554), 5- 6.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, (2554). *ความรู้และแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด.*

พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: บางกอกเทคโนโลยีสแกนนิ่งแอนด์เซอร์ จำกัด.

สำนักกิจการในพระราชดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. (2558). *คู่มือ นโยบายยาเสพติด.* กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์กระทรวงยุติธรรม.

Al-Shazly, F. & Tinasti, K. (2016), Incarceration and Mandatory treatment: Drug use and the law in the Middle East and North Africa. *International Journal of Drug Policy.* (31), 172-177.

Bernburg, J.G., Krohn, M.D., Rivera, C.J. (2006). Official Labelling, Criminal Embeddedness, and Subsequent Delinquency: A Longitudinal Test of Labelling Theory. *Journal of Research in Crime and Delinquency,* 2006, 43(1), 67-88.

Chin, G. J. (2002). Race, The War on Drugs, and the Collateral Consequences of Criminal Conviction. *The Journal of Gender, Race & Justice,* 6(2002), 255.

European Monitoring Centre on Drugs and Drug Abuse. (2016). *Statistical Bulletin: Drug Law offenses, Offenses By Type, EMCDDA:* Retrieved 16 October 2016 from <http://www.emcdda.europa.eu/data>.

James F. Gilsinan, (1990). *Criminology and Public Policy.* Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.

Foucault, M. (1991). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison.* New York: Vintage Books.

Tinasti, K., El-Shazly, F. (2016). Incarceration or mandatory treatment: Drug use and the law in MENA. *International Journal of Drug Policy.* (31), 172–177.

Tinasti, K., Bém, P., Grover, A., Kazatchkine, M., Dreifuss, R. (2015). SDGs will not be achieved without drug policy reform. *Lancet.* (2015), 386.